

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) w E.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Zamknięcie rachunku wskutek decyzji Banku prowadzącego rachunek może nastąpić, gdy (...) zaistnieją inne uzasadnione powody. ”;

II. Obciąża pozwanego (...) w E., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego (...) w E. na rzecz (...) z siedzibą w P., kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) w E..

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 3532/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 listopada 2010 r., powód - (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) stasowanego przez pozwanego - (...) w E., o treści: „ Pismo, o którym mowa w ust 3 wysłane na ostatnio wskazany przez Posiadacza adres jednorazowo awizowane przez Poczta uznaje się za doręczone.”; zawartego w §15 ust 4 Umowy.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną ponieważ niezgodnie z prawem przewiduje ona fikcję prawną na niekorzyść wyłącznie konsumentów związaną z doręczeniem istotnych oświadczeń woli banku

Ponadto powód podniósł, iż podobna klauzula została wpisana do Rejestru klauzul niedozwolonych np.: pod pozycją (...)i (...).

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...) w E., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o rozstrzygnięcie o kosztach sądowych stosownie do wyniku sporu .

W uzasadnieniu pisma, pozwany podniósł, iż zasada określona w §15 ust 4 załączonego do pozwu wzorca została uzgodniona przez strony umowy – nie jest to korespondencja do której mają zastosowanie postanowienia procedur sądowych lub administracyjnych – gdzie obowiązuje zasada podwójnego awizowania przesyłek. Pozwany podniósł, iż jego kontrahent poprzez niezachowanie należytej staranności w prowadzeniu własnych spraw może uniemożliwić pozwanemu działalność gospodarczą – stąd żądanie pozwu uznać należy za nieuzasadnione.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

W piśmie procesowym z dnia 20 października 2011 r., pozwany Bank podniósł, iż z uwagi na prawomocne rozstrzygnięcie Sądu w niniejszej sprawie i zasadę rozszerzonej prawomocności wnosi o odrzucenie pozwu. W uzasadnieniu pisma pozwany wskazał, iż stosownie do Uchwały SN z dnia 13 lipca 2006 r., w sprawie IIISZP 3/06 – lex nr 197804, orzeczenia zapadłe przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzające abuzywność klauzuli objęte są zasadą rozszerzonej prawomocności.

Ponadto pozwany Bank podniósł, iż zgodnie z §1 pkt 2 Uchwały nr(...)Zarządu (...) w E. z dnia 7 stycznia 2011 r., zmieniono treść załącznika nr 4 „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) do „Instrukcji otwierania i prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych dla osób fizycznych w złotych (...) w (...) w E.. W nowej Umowie rachunku zakwestionowany §15 ust 4 został zmieniony.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - (...) w E. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności bankowej, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcem umowy o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...), który zawiera zakwestionowane postanowienie umowne o treści: „Pismo, o którym mowa w ust 3 wysłane na ostatnio wskazany przez Posiadacza adres jednorazowo awizowane przez Poczczę uznaje się za doręczone.”.

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c.

Sąd ustalił, iż w Rejestrze klauzul niedozwolonych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, m.in. pod pozycją (...)i (...)została wpisana uznana za niedozwolone postanowienie umowne, klauzula, której treść jest zbliżona do treści postanowienia zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

W pierwszej kolejności Sąd stwierdza, iż wniosek pełnomocnika pozwanej o odrzucenie pozwu nie zasługuje na uwzględnienie. Zarzut pozwanej dotyczył powagi rzeczy osądzonej z uwagi na wpisanie stosowanej przez pozwaną

klauzuli do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone. Rozumowanie to oparte jest na brzmieniu art. 479⁴³ k.p.c., zgodnie z którym wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c.

Treść tego przepisu wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (IIICZP80/08, OSNC2009/9, poz.118) przyjmując, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda w tym także przez organizacje społeczne działające na rzecz ochrony interesów konsumentów przeciwko innemu przedsiębiorcy nie biorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c. W ocenie sądu Najwyższego, należy wykluczyć uznanie, iż moc wiążąca wyroku i powaga rzeczy osądzonej może rozciągać się na podobne lub nawet takie same postanowienia stosowane przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu.

Abstrakcyjna kontrola wzorca nie może prowadzić do generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, rzeczą sądu jest bowiem rozstrzyganie w konkretnej sprawie, dotyczącej określonego postanowienia konkretnego wzorca. Wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy zatem postanowienia określonego wzorca a nie postanowienia w ogóle.

Podobny pogląd został wyrażony w uchwale SN z dnia 13 stycznia 2011r. III CZP 119/2010 (OSNC 2011/9 poz.95). W świetle powyższych uchwał wpis postanowienia do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wywołuje jedynie taki skutek, że uniemożliwia wniesienie kolejnego powództwa o uznanie za niedozwolone postanowienia umownego o takiej samej treści, stosowanego w tym samym wzorcu umownym, przez tego samego przedsiębiorcę. Przedstawiony w powyższych uchwałach pogląd Sąd Okręgowy rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela. Wydany w sprawie wyrok będzie dotyczył konkretnego postanowienia konkretnego wzorca stosowanego między stronami w niniejszej sprawie. Sprawa ta nie została dotychczas zakończona prawomocnym wyrokiem.

Z tego względu Sąd Okręgowy przyjął, że nie zachodziła podstawa określona w art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 479⁴³ k.p.c. do odrzucenia pozwu, o co wnosił pełnomocnik pozwanej.

Brak podstaw do odrzucenia pozwu nakłada na Sąd obowiązek dokonania kontroli zakwestionowanego zapisu postanowienia przedmiotowego wzorca pod kątem rozstrzygnięcia czy ma ono charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Ponieważ przedmiotowa klauzula pochodzi z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami należy stwierdzić, iż konsument nie miał wpływu na jej treść i nie była z nim indywidualnie uzgodniona.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, którymi w niniejszym przypadku są – przechowywanie środków pieniężnych posiadacza rachunku i ich zwrot na każde żądanie oraz z drugiej strony

znoszenie faktu, że bank swobodnie dysponuje zgromadzonymi przez posiadacza środkami. Sporne postanowienie dotyczy kwestii uznawania za doręczoną korespondencji kierowanej przez bank do posiadacza rachunku ..

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszające równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

„Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Pismo, o którym mowa w ust 3 wysłane na ostatnio wskazany przez Posiadacza adres jednorazowo awizowane przez Poczta uznaje się za doręczone.” spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego wskazane w art. 385¹ §1 k.c., albowiem stwarza pozwanemu uprawnienie do samodzielnej, jednostronnej oceny kwestii skuteczności doręczania konsumentom kierowanej do nich korespondencji na ostatnio wskazany adres.

W tym miejscu wskazać należy, iż oceniany zapis w swej treści odwołuje się do ust 3, zgodnie z którym „Bank zawiadamia pisemnie Posiadacza o zamknięciu rachunku, wskazując powód oraz w przypadku pozostawienia środków na rachunku prosi go o podanie sposobu zadysponowania środkami. W przypadku braku innej dyspozycji Posiadacza Bank w dniu zamknięcia rachunku przeksięguje saldo środków na rachunek nieczynny.”, a więc dotyczy okoliczności istotnych z punktu widzenia interesów konsumenta.

W świetle powyższego, Sąd zważył, iż zakwestionowane postanowienie ustanawia domniemanie doręczenia, jednorazowo awizowanego przez Poczta, pisma dotyczącego zawiadomienia o zamknięciu rachunku, wysłanego konsumentowi przez Bank na ostatnio wskazany przez posiadacza rachunku adres, mimo, iż konsument mógł w ogóle nie zapoznać się z jego treścią. Istotnym jest przy tym sama kwestia arbitralnego uznania przez pozwanego Bank, kierowanego przez niego oświadczenia za doręczone, abstrahując od tego czy klient powiadomił bank o zmianie swych danych adresowych. Podkreślenia w pierwszej kolejności wymaga, iż tego typu regulacja, jaką zastosował pozwany jest niedopuszczalna poza procedurą sądową. Do oceny prawidłowości oraz skuteczności doręczenia uprawniony jest bowiem wyłącznie Sąd w postępowaniu sądowym, a nie pozwany będący przedsiębiorcą.

Ponadto w ocenie Sądu ustalony w spornym postanowieniu warunek uznania pisma za doręczone tj. jednorazowe awizowanie przez Poczta wysłanej korespondencji, zmierza w ocenie Sądu do nieuzasadnionego uprzywilejowania przedsiębiorcy, który uzyskuje możliwość uproszczenia zasad prowadzenia swojej działalności kosztem naruszenia interesów konsumenta. Należy zauważyć, że zakwestionowana klauzula może prowadzić do sytuacji, w której konsument przykładowo z powodu czasowej niemożności odbioru korespondencji pod wskazanym bankowemu adresem, trwającej dłużej niż 7 dni, w ogóle nie będzie świadomy treści kierowanej do niego korespondencji, tymczasem Bank, zgodnie z treścią zakwestionowanego zapisu, będzie mógł uznać za doręczone pismo, którego konsument faktycznie nie otrzyma i z którego treścią nie mógł się zapoznać.

Sąd zważył zatem, iż klauzula ta jest nierzetelna w świetle treści art. 61 §1 k.c., zgodnie z którym „oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią”. Ocena, czy istniała w danym przypadku możliwość zapoznania się przez konsumenta z treścią oświadczenia

woli przedsiębiorcy wymaga uwzględnienia konkretnych okoliczności sprawy. Na składającym oświadczenie woli spoczywa ciężar dowodu, że doszło ono do adresata w sposób umożliwiający mu zapoznanie się z jego treścią. Adresat oświadczenia woli może natomiast obalić domniemanie doręczenia wykazując, że nie miał możliwości zapoznania się z jego treścią.

Treść kwestionowanego postanowienia prowadzi zatem do wniosku, iż pozwany zamieszczając je w stosowanym wzorcu umownym liczył na niską świadomość prawną konsumentów, którzy nie zorientują się, iż narusza ono ich prawa i wyłącza przysługujące im uprawnienia. Ponadto treść tej klauzuli może doprowadzić konsumenta do przekonania, że wynikająca z niej możliwość uznania kierowanej do niego przez Bank korespondencji za doręczoną, mimo że faktycznie nie miał możliwości zapoznania się z jej treścią nie pozwala mu na obronę lub dochodzenie jego słuszych roszczeń poprzez możliwość obalenia domniemania doręczenia.

Sąd zważył zatem, iż zakwestionowane postanowienie umowne narusza normy dobrych obyczajów jakie powinny występować w relacjach przedsiębiorca - konsument. Powoduje bowiem po stronie konsumenta dezinformację co do przysługujących mu uprawnień i odpowiedzialności pozwanego w związku z zawartą umową, a także zmierza do wykorzystania niewiedzy konsumenta co do istniejących regulacji prawnych w tym zakresie. Tymczasem do obowiązków przedsiębiorcy jako profesjonalisty należy formułowanie postanowień umownych w sposób jednoznaczny i zrozumiały dla konsumenta.

Wszystko to uzasadnia twierdzenie, iż przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nie równorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta.

Odnośnie wniosku pozwanego o połączenie do wspólnego rozpoznania spraw prowadzony przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod od XVII AmC 3524/10 do sprawy XVII AmC 3535/10, wskazać należy, iż stosownie do art. 191 k.p.c. powód może, ale nie musi dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń. W niniejszej sprawie powód określił żądanie pozwu jako konkretne niedozwolone postanowienie umowne zamieszczone przez pozwanego w stosowanym przez niego wzorcu, a wobec tego miał prawo w myśl art. 191 k.p.c., tak określić żądanie pozwu.

W świetle treści przepisu art. 479⁴⁰ k.p.c., podnoszona przez pozwanego okoliczność zmiany treści zakwestionowanej klauzuli na mocy uchwały pozwanego Banku z dnia 7.03.2011 r., nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza